

NÁLEZ VE FARNÍM KOSTELE V BÍLOVICÍCH

V roce 2000 byl při úpravách a výmalbě interiéru věže farního kostela Narození sv. Jana Křtitele v Bílovicích u Uherského Hradiště nalezen fragment gotického okna s kružbou. Okenní otvor se nachází na vnější stěně presbytáře kostela nad místem, kde k němu přiléhá panská oratoř. K nálezu došlo náhodně. Větší část kamenného ostění gotického okna s kružbou byla skryta a přístup k původnímu architektonickému článku byl ztížen členitostí podlahy půdních prostor kostela.

Dne 11. prosince 2007 nález prohlédl profesor křesťanského umění PhDr. Miloslav Pojsl, vedoucí Katedry církevních dějin a dějin křesťanského umění CMTF UP v Olomouci. Časově nález zařadil do druhé poloviny 14. století. V současnosti (únor 2008) byla provedena úprava stropu zadní místnosti panské oratoře, čímž se usnadnil přístup k místu nálezu a tím i došlo k odhalení větší části okna.

Původní gotický kostel byl orientovanou podélnou jednodílnou stavbou s pětibocí uzavřeným presbytářem zaklenutým žebrovou klenbou. Loď patrně kryl plochý dřevěný strop. Kostel byl postavený z kamene, jak se ukázalo při opravě fasády kostela v letech 1999–2003. Tehdy byla odstraněna stará omítka až do výšky tří metrů a po vysušení zdiva nahrazena novou sanační omítkou. Původní presbytář osvětlovala čtyři lomená okna o šířce 90 cm a výšce minimálně 160 cm, jak lze soudit podle nalezeného fragmentu okna.

Po třicetileté válce již starý kostelík nestačil pojmut větší počet věřících. Před rokem 1680 se započalo s přístavbou bočních kaplí a zároveň došlo k prodloužení hlavní lodi kostela, který tím získal křížový půdorys. Původní kostel neměl zděnou věž. Dva zvony z roku 1570 a 1640 byly zavěšené v dřevěné zvonici, nacházející se na jižní straně v blízkosti kostela. Podle farní kroniky tato zvonice hrozila zříčením, proto bylo rozhodnuto postavit novou již zděnou věž. K původnímu gotickému presbytáři byla kolem roku 1731 přístavěna nová věž kostela. Touto dostavbou vznikly v tělese presbytáře kostela dvě zaklenuté prostory, z nichž jeden byl použit ke zřízení schodiště do věže.

V důsledku výstavby nové věže byla původní gotická okna zazděna. Tento stav trval až do

Detail gotického okna bílovického kostela. Foto Jiří Jilík, 2008.

roku 1845, kdy majitel bílovického lenního statku hrabě Hugo Logothetti nechal ke kostelu přistavit ještě panskou oratoř. Při stavbě oratoře byla narušena dosud jednodílná přístavba věže a částečným rozebráním klenby půdního prostoru bylo jedno okno částečně odkryto. Díky tomuto stavebnímu zásahu byl pak v roce 2000 učiněn popisovaný nález.

Nález kamenného ostění gotického okna se zbytky kružby je důležitým datovacím prostředkem pro dobu výstavby původního kostela. Středověký původ kostela je tak nesporný.

Samotné Bílovice jsou prvně zmiňované v listině olomouckého biskupa Bruna ze Schauenburka datované k roku 1256. Biskup Bruno tehdy udělil Slavičinský újezd rytíři Helembertovi de Turri, mimo vesnic Bílovice a Biskupice. Bílovice byly pak do roku 1850 biskupským lenním statkem.

První historická zmínka o faře v Bílovicích je až z roku 1366. Tehdy se dohodli Ješek Kužel z Bílovic, Jaroslav Kužel z Nedachlebic a bílovický farář Mikuláš o desátku náležícím k faře. Protože farář neměl dosud právo desátku, byl mu v tomto roce v Bílovicích přidán k faře 1 lán a v Neda-

chlebicích püllán s mlýnem. Z tohoto zápisu je patrné, že bílovický kostel Narození sv. Jana Křtitele byl již tehdy kostelem farním. Je pravděpodobné, že dohoda potvrzovala financování kostela, což byla jedna z podmínek pro založení kostela a farnosti.

Pavel Krystýn

K VÝROČÍ ÚMRTÍ BOHUMILA FIŠERA

Bohumil Fišer se narodil 9. března 1882 v Mladé Boleslavi. Po ukončení gymnázia zahájil studium na báňské akademii v Příbrami, po roce ji opustil a zapsal se na pražské univerzitě (obor historie, filozofie a dějiny umění). Současně zahájil studium operního zpěvu, které záhy z finančních důvodů musel ukončit. Po státních zkouškách v roce 1908 učil na středních školách v Příbrami, Holešově, Valašském Meziříčí a od roku 1911 v Uherském Hradišti.

Ve Valašském Meziříčí se tento všestranně vzdělaný člověk zapojil do tamějšího kulturního a společenského života. Pořádal výstavy výtvarných umělců, organizoval koncerty, na nichž i vystupoval jako barytonista a všemožně se snažil o povznesení kulturní úrovně města. V Meziříčí se seznámil s Marií Fiedlerovou, která se v roce 1912 stala jeho manželkou. Byla to žena literárně i umělecky vzdělaná, která svého muže všestranně podporovala. Později působila jako dobrovolná pracovníce Československého červeného kříže a starala se o chudé děti.

V roce 1911 přešel na gymnázium do Uherského Hradiště a zde se opět podílel na rozvoji kulturního dění. Sprátil se s K. J. Obrátem, společně pořádl přednášky o hudební tvorbě A. Dvořáka, B. Smetany a Z. Fibicha. V Klubu přátel umění přednášel o literatuře, propagoval tvorbu Dostojevského, publikoval řadu článků o hudbě a výtvarném umění, zveřejňoval recenze prací literárních a historických v *Zájmech Slovače*, *Našem Slovácku*, ve Vydrově uměleckém časopisu *Směr* a ve *Stráži*. V roce 1924 se podílel spolu se Zdeňkem Chalabalou na založení Slovácké filharmonie a stal se jejím jednatelem.

Za první světové války, kdy ustala politická i kulturní činnost, započal Bohumil Fišer s pořádáním písemností archivu města Uh. Hradiště. Jako žák Jaroslava Gola a Čenka Zírta přitom postupoval obzvláště pečlivě a svědomitě. Po válce byl jmenován městským archivářem a také konzervátorem hudebních a uměleckých památek

na Moravě a členem poradního muzejního sboru při ministerstvu školství. Pokračoval ve studiu historie města a výsledky svých badatelských výzkumů poprvé publikoval v roce 1920 v *Pamětech hradištských*. O rok později vydal knihu *Uherské Hradiště – topografie*, která měla uvozovat další zpracování historie města, k němuž se však již nedostal. Poslední prací, která vyšla až po jeho smrti u příležitosti konání 3. schůzky moravských bibliofilů v roce 1930, byly *Náboženské poměry v Uherském Hradišti*.

Kromě historie, kultury a překládání děl ruských autorů se horlivě věnoval i politickému životu. Od studentských let byl členem české strany pokrokové a v Meziříčí se zapojil do její činnosti, ujal se vedení týdeníku *Palacký*, do něhož rovněž přispíval svými sloupci. Jako horlivý stoupenec T. G. Masaryka se v roce 1911 angažoval za jeho zvolení do říšské rady ve skupině valašských měst. V době první světové války byl v kontaktu s Maffii, stýkal se s Dr. Herbenem, který jej navštěvoval v Uherském Hradišti. Tehdy napsal brožurku *Osvobození Slovanstva*, která byla rakouskými úřady konfiskována a u Fišera byla provedena domovní prohlídka.

V letech 1919–1920 byl poslancem revolučního Národního shromáždění za českou stranu pokrokovou. Po jejím rozpadu vstoupil do národně-socialistické strany a v roce 1920 se stal jejím vůdcem v hradištské župě. Za tuto stranu dvakrát kandidoval do poslanecké sněmovny.

V roce 1924 se stal tajemníkem senátorského klubu strany a členem výkonného výboru, byl pravou rukou senátora Václava Klofáče. Náročná povinnost spojená s výkonem všech funkcí donutily Fišera částečně přesídlit do Prahy. Do Uherského Hradiště se vracel jen na víkend, spolu se svou ženou Marií byl organizátorem a hostitelem „pátečních besed“, jichž se v jejich domácnosti zúčastňovali přátelé z nejrůznějších politických stran i uměleckých kruhů. Účastníci vzpomínali na živé debaty, které se protáhly často dlouho do noci.

Ve stranickém životě byl aktivní, zvláště v době brněnského sjezdu a boje za očistu strany. Zastával řadu významných funkcí, byl členem všech důležitých komisí strany, členem předsednictva Unie československých družstev a předsednictva Junáků Skautů volnosti. Jeho další politické kariéře zabránila nemoc, zapříčiněná abstinent a nekuřák podlehl 18. srpna 1928 onemocnění ledvin.

Spolupracovníci oceňovali na B. Fišerovi jeho

přátelskou a veselou povahu, stejně jako citovost a výbušnost a na druhé straně preciznost, metodičnost a schopnost jít za svým cílem. Karel Moudrý ho nazval romantickým realistou, Václav Klofáč, první československý ministr národní obrany, na něm oceňoval životní optimismus: „Měl život rád a měl práci rád, i v nejtěžších dnech zůstal optimistou.“

Blanka Rašticová

MEZINÁRODNÍ VĚDECKÉ SETKÁNÍ HISTORIKŮ – AGRARISTŮ V UHERSKÉM HRADIŠTI

Ve dnech 14. a 15. května 2008 se uskutečnila v prostorách Slovákckého muzea v Uherském Hradišti mezinárodní vědecká konference pod názvem *Agrární strany ve vládních a samosprávných strukturách mezi světovými válkami*. Přípravy konference se ujali – Slovákcké muzeum, Historický ústav AV ČR (pobočka Brno), Ústav českých dějin FF UK Praha a Odborový svaz pracovníků zemědělství a výživy Čech a Moravy. Šlo o jubilejní, již desátou uherskohradištskou konferenci od listopadu 1989, které se tentokrát zúčastnily téměř čtyři desítky domácích a zahraničních badatelů z oblasti hospodářských dějin. Cílem konference bylo posoudit, jakými cestami a prostředky pronikaly agrární a zemědělské strany do vládních a samosprávných struktur meziválečných států, jak si v nich vedly a jaký byl výsledný politický a ekonomický efekt jejich snažení.

V zastoupení ředitele Slovákckého muzea zahájila rokování B. Rašticová uvítáním hostů a seznámením s rámcovým programem konference. S hlavním referátem poté vystoupil J. Harna (HÚ AV ČR), který zhodnotil meziválečnou roli Republikánské strany zemědělského a malorolnického lidu ve vládách a parlamentu první Československé republiky, přičemž konstatoval, že navzdory dosaženým výsledkům zůstávají ve výzkumu dějin agrární strany některá nedostatečně zpracovaná témata. Jako příklad uvedl její vazby na hospodářskou a finanční sféru společnosti, čímž současně podtrhl aktuálnost problematiky projednávané na konferenci. Druhý hlavní referent J. Rychlík (Masarykův ústav – Archiv AV ČR) předestřel účastníkům zasedání pestrý a kontroverzní obraz působení zemědělských stran a hnutí v několika východoevropských zemích.

E. Kubů a J. Šouša (oba FF KU Praha) po-

soudili úroveň současného vědeckého poznání historie Mezinárodního agrárního bureau (Zelená Internacionála) a soustředili se na roli A. Švehly, iniciátora jeho založení a duchovního otce ideového programu. P. Martuliak (Fakulta humanitních věd, UMB Banská Bystrica) zhodnotil hlavní mezníky agrárního hnutí na Slovensku z pohledu výsledků parlamentních voleb. J. Čmejrek (PEF ČZU Praha) informoval o podílu švédské agrární strany na stabilizaci meziválečného demokratického vládního systému a spoluvytváření sociálního státu. L. Švec (FSV UK Praha) pojednal o Svazu lotyšských zemědělců a jeho úloze v politickém systému země. Další tři koreferáty přednesli badatelé z Bulharska: M. Stamova (Ústav pro balkanistiku BAV) referovala o stavu výzkumu Bulharského lidového zemědělského svazu v období monarchistické diktatury 30. let, T. Gotovska – Henze (HÚ BAV) o jeho úloze ve 40. letech a S. Stefanov (Bulharská asociace farmářů) informoval o situaci bulharského zemědělství v době vstupu Bulharska do EU.

V. Lacina (HÚ AV ČR) ve svém příspěvku ohodnotil programy československých agrárníků z pohledu změn, které byly do nich postupně vnášeny v závislosti na měnící se vnitřní a zahraniční situaci republiky. M. Trapl (FF UP Olomouc) se zabýval meziválečnou zemědělskou politikou lidové strany, především jejím soupeřením s agrární stranou. Sondu do jihočeského regionu, dlouhodobě spjatého s působením R. Berana, představil J. Rokoský (FF UJEP Ústí nad Labem). Na pozadí historie cukrovárnického impéria V. Stoupala na Moravě ukázal L. Slezák (HÚ AV ČR), jakými cestami pronikal agrární kapitál do ekonomických sfér cukrovárnictví a jaké zisky to přineslo agrární straně. Podílem agrárníků na zvyšování obranyschopnosti státu v období vlád 1935–1938 se zabýval P. Šrámek (SOA Pardubice). V posledním příspěvku prvního dne jednání se pokusila A. Doležalová (VŠE Praha) o konfrontaci ideologie agrarismu s ekonomicko-politickou situací v prvních dekáдах dvacátého století.

Druhý den zasedání zahájil M. Hanula (HÚ SAV Bratislava) příspěvkem o situaci agrárníků na Slovensku v regionálních volbách ve 20. letech. Aktivitám venkovských žen uvnitř agrární strany se věnovala J. Burešová (FF UP Olomouc). P. Dufek (NA Praha) ilustroval na záboru velkostatku Rosice-Veveří, který vlastnil cizí státní příslušník, složitou, až schizofrenní situaci zaměstnanců Státního pozemkového úřadu, „bombardovaných“ při provádění po-

zemkové reformy stížnostmi, pokusy o nátlak, ba i hrozbami ze strany majitelů latifundií. Úzké kontakty mezi vysokými agrárními funkcionáři a Československým zemědělským muzeem zhodnotil P. Novák (NZM Praha) a sporům mezi F. Udržalem a J. Žilkou při rozhodování o vedení agrárních kandidátek v parlamentních volbách v Pardubickém kraji v roce 1935 se věnoval M. Charbuský (ESF Univerzita Pardubice). Také J. Lapáček (SOA Přerov) se zaměřil na regionální tematiku – na rozbor mocenského zastoupení agrární strany v samosprávách obcí přerovského okresu. J. Juněcová (NA Praha) sledovala profesní a lidské osudy J. Hucla, blízkého spolupracovníka A. Švehly, a G. Novotný (HÚ AV ČR) posoudil život a dílo J. Rozkošného.

Jednání konference uzavřel L. Slezák. Přesto, že ne všichni referující se striktně drželi zvolené tematiky, mohl konstatovat, že přednesené výsledky individuálních i kolektivních výzkumů a podnětná diskusní vystoupení objasnily mnohé, do té doby málo prozkoumané aktivity agrární strany především v ekonomických a mocenských strukturách prvorepublikové společnosti. V diskusi se objevily také náměty pro tematické zaměření příští konference, která by se měla konat za dva roky. Stejně jako v minulých letech, vyjde i letos z jednání konference sborník, v němž bude zveřejněno i několik příspěvků, které z různých důvodů nemohly být předneseny.

Lubomír Slezák